

**MINISTERUL EDUCAȚIEI
CENTRUL NAȚIONAL DE POLITICI ȘI EVALUARE
ÎN EDUCAȚIE**

**CONCURSUL NAȚIONAL
DE OCUPARE A POSTURILOR DIDACTICE/
CATEDRELOR VACANTE/ REZERVATE ÎN
ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR**

**PROGRAMA PENTRU
ARTE VIZUALE
(EDUCAȚIE PLASTICĂ / EDUCAȚIE VIZUALĂ /
EDUCAȚIE ARTISTICĂ)**

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa pentru concursul de ocupare a posturilor didactice vacante urmărește afirmarea unor competențe profesionale prin aprofundarea unor concepte și orientări cu privire la educația artistică înțeleasă ca activitate creativă specifică și interdisciplinară de formare a tinerei generații.

La examenul de ocupare a posturilor vacante în învățământul preuniversitar se au în vedere atât însușirea temeinică și completă a conținutului teoretic pe care îl presupune limbajul vizual, istoria artelor vizuale, cât și conștientizarea funcțiilor lui practice, gramaticale și de tehnologie artistică. Cadrele didactice care se prezintă la concursul de titularizare sunt, în general, absolvenți de doar câțiva ani ai institutelor de învățământ superior. Din acest punct de vedere, concursul trebuie să ateste următoarele:

- stăpânirea cunoștințelor generale din științele educației asimilate în facultate, cu accent pe aplicațiile lor practice (proiectare, strategii didactice, mijloace de învățământ, creativitate);
- aplicarea creativă a informațiilor din didactica specialității dobândite anterior și îmbogățite prin experiența de catedră (limbaj plastic, noțiuni de gramatică a vizualului, tehnici artistice);
- preocupări de optimizare și ameliorare a mijloacelor de accesibilizare a conținutului programei școlare în funcție de particularitățile de vârstă și individuale ale copiilor;
- calitatea documentării privind zone ale vizualului de interes în școala actuală: comunicare vizuală, vizualul în media socială, mass-media, modă, publicitate etc.;
- demonstrarea unor capacități de descoperire a mijloacelor și căilor specifice de cultivare și stimulare a creativității.

Caracterul integrator și multicultural al acțiunilor reprezentative pentru disciplina Educație plastică este dezvoltat în cadrul mai larg al demersului metodic. Învățarea în artă fiind gramaticală și tehnologică (și, doar în acest sens, operațională), punerea în aplicare a acestui conținut implică, din partea profesorilor, motivații de inovare și descoperire a unor strategii, modalități tehnice, mijloace și forme active pentru stimularea creativității vizuale a elevilor.

Acesta este obiectivul fundamental al îmbogățirii informației de specialitate, psihopedagogice și metodologice și criteriul evaluării muncii fiecărui cadru didactic, pe linia preconizată de reforma curriculară în curs de desfășurare în învățământul românesc de toate gradele.

COMPETENȚELE CADRULUI DIDACTIC ÎN DOMENIUL ARIEI CURRICULARE ARTE – ARTE VIZUALE

- Competențe în aplicarea unor principii și metode de comunicare educațională.
- Competențe în domeniul teoriei, metodologiei și practicii evaluării.
- Competențe în domeniul didacticii limbajului de specialitate.
- Competențe legate de afirmarea propriei personalități, dorința de evoluție individuală și profesională continuă.
- Competența în elaborarea unor proiecte de specialitate sau interdisciplinare, individuale și/sau comune.
- Competențe de a concepe curriculum la decizia școlii.
- Competențe în structurarea și argumentarea propriilor atitudini estetice față de fenomenul cultural artistic.
- Competențe în utilizarea tehnologiilor informaționale specifice comunicării vizuale.

1. TEMATICA DE SPECIALITATE

ELEMENTE DE LIMBAJ ȘI MIJLOACE DE EXPRESIE PLASTICĂ, COMPOZIȚIA PLASTICĂ ȘI DECORATIVĂ, TEHNICI ȘI PROCEDEE DE LUCRU.

A. Elemente de limbaj plastic

1. Definire, clasificare și ipostaze ale elementelor de limbaj plastic.
2. Potențele constructive și de expresie ale elementelor limbajului plastic.
3. Amplificarea posibilităților expresive ale elementelor de limbaj obținută prin diversificarea procedeelor tehnice.

B. Mijloace de expresie plastică

1. Problematica mijloacelor de expresie plastică în artele vizuale.
2. Contrastul, tipuri de contraste, procedee de realizare;
3. Acordul, acorduri cromatice, procedee de realizare;
4. Contribuția ritmului (poziție, direcție mișcare) în reprezentarea expresivă și decorativă a spațiului plastic;
5. Studiul gamelor cromatice în realizarea armoniei și unității compoziționale;
6. Contrastele de linie, formă, culoare și valoare și rolul lor în organizarea compozițiilor cu unul sau mai multe centre de interes.

C. Compoziția

1. Compoziția, modalitate de organizare a suprafeței sau spațiului și utilizare a elementelor și a mijloacelor de expresie într-un sistem unitar echilibrat și armonios;
2. Tipuri de compoziție;
3. Structuri compoziționale organizate pe baza raportului armonic al secțiunii de aur;
4. Studiul structurilor naturale, interpretarea și organizarea lor în compoziție;
5. Probleme ale unității și echilibrului în compoziția dinamică a formelor;
6. Expresii plastice și decorative rezultate prin asamblare, multiplicare, metamorfozare, geometrizare, eliminare, adăugare;
7. Amplificarea posibilităților expresive ale elementelor de limbaj obținută prin diversificarea procedeelor tehnice.
8. Problematica reprezentării și sugerării spațiului tridimensional, a volumului în plan, prin diferite mijloace de expresie valorică și cromatică;

D. Tehnici.

1. *Tehnici de desen* abordabile în învățământul de cultură generală: desenul în creion, în cărbune, în creioane colorate, în crete colorate, în peniță, în pensulă, laviul; materiale și instrumente folosite;
2. *Tehnici de gravură* abordabile în învățământul de cultură generală; utilizate în gravura fără acizi; pe scurt despre: monotipie, rafotipie, linogravură, xilogravură, pointe seche, litografie; instrumentele și materialele folosite;

3. *Tehnici de pictură*; suporturi, instrumente, vopsele, accesorii; pe scurt despre: acuarelă, tempera, tempera în emulsii, guașă, acrilice, pictura pe sticlă, pastelul, colajul, imprimeul textil, fresca, mozaicul, tapiseria;
4. *Tehnici de modelaj* - modelarea în lut sau plastilină a unor forme plate, sau a unor reliefuri pe diferite trepte de înălțime, a unor forme în ronde-bosse, prin diferite procedee și cu instrumente adecvate; tehnici în arta decorativă – ceramica, textile, modă; Analiza imaginii – component fundamental a formării culturii vizuale;
5. Spațiul muzeal și expozițional resursă complexă de analiză și creație;
6. Vestimentația; modelarea imaginii umane, prin mijloace specifice.
7. Probleme ale publicității prin imagine vizuală.
8. Particularități tehnice și de limbaj în spectacolul de animație.
9. Probleme ale receptării mesajului artistic în artele cinetice, citirea compoziției cinetice în teatru și film;
10. Analiza comparativă a mijloacelor de realizare a expresiei în teatru și film.

2. ISTORIA ARTEI UNIVERSALE ȘI ROMÂNEȘTI

A. ISTORIA ARTEI UNIVERSALE

Arta în Grecia antică: contextul istorico-cultural, etapizare, caracteristici, reprezentați și lucrări consacrate.

Arta Romei antice. contextul istorico-cultural, etapizare, caracteristici, reprezentați și lucrări consacrate.

Arta Evului Mediu: Occident, Bizanț și Țările Romane: construcțiile cu caracter religios și decorația sculpturală și picturală a acestora.

Renașterea: condiții istorico-culturale, caracteristicile curentului, arhitectura, artele plastice (arta lui: Sandro Botticelli, Filippo Brunelleschi, Donatello, Paolo Ucello, Masaccio, Piero della Francesca, Andrea Mantegna, Andrea del Verrocchio, Giovanni Bellini, Leonardo da Vinci, Michelangelo, Giorgione, Raffaello Sanzio, Tiziano Vecellio, Jan van Eyck, Hieronymus Bosch, Pieter Brueghel, Matthias Grünewald, Albrecht Dürer, Lucas Cranach, Hans Holbein etc.)

Manierismul: condiții istorico-culturale, caracteristicile curentului, arhitectura, artele plastice (arta lui: Benvenuto Cellini, Jacopo Tintoretto, Paolo Veronese, El Greco etc.)

Barocul și Rococo: contextul istorico-cultural, caracteristicile curentului, arhitectura, artele plastice și decorative (arta lui: Caravaggio, Francisco de Zurbaran, Diego Velásquez, Nicolas Poussin, Georges de la Tour, Peter Paul Rubens, Rembrandt, Johannes Vermeer, Gian Lorenzo Bernini etc.)

Clasicismul. Arta secolului al XVII-lea în Franța: contextul istorico-cultural, caracteristicile curentului, arhitectura, artele plastice și decorative (arta lui: Nicolas Poussin, Charles Le Brun etc.)

Neoclasicismul și Revoluția franceză. Stilul Empire: contextul istorico-cultural, caracteristicile curentului, arhitectura, artele plastice și decorative (arta lui: Jean Baptiste Pigalle, Antoine Watteau, Antonio Canaletto, Thomas Gainsborough, Francesco Goya, Louis David, Jean-Auguste Dominique Ingres etc.)

Romantismul: contextul istorico-cultural, caracteristicile curentului, arhitectura, artele plastice și decorative (arta lui: Theodore Gericault, Eugene Delacroix, William Turner, John Constable etc.)

Realismul: contextul istorico-cultural, caracteristicile curentului, arhitectura, artele plastice și decorative (arta lui: Camille Corrot, Jean Francois Millet, Honore Daumier, Gustave Courbet, etc.)

Impresionism, postimpresionism, neoimpresionism în arta europeană: contextul istoricocultural, caracteristicile curentelor, artele plastice și decorative (arta lui: Claude Monet, Edgar Degas, Pierre-August Renoir, Camille Pissaro, Auguste Rodin, Georges Seurat, Paul Cezanne, Vincent van Gogh, Paul Gauguin, Paul Signac etc.)

Arta secolului XX: condiții istorico-culturale, caracteristicile curentelor, artele plastice și decorative în:

- **Simbolism** (arta lui: Odilon Redon, James Ensor, Gustav Klimt)
- **Art Nouveau, Secession, Jugendstil, Arta 1900** (arta lui: Antonio Gaudi, Gustav Klimt, Henri de Toulouse-Lautrec, Egon Schiele, Alfons Mucha, Pierre Bonnard),
- **Cubism** (arta lui: Pablo Picasso, Georges Braque, Robert Delaunay),
- **Fovism** (arta lui Henri Matisse, Andre Derain, Maurice de Vlaminck),
- **Dadaism** (arta lui: Marcel Duchamp, Francis Picabia, Man Ray),
- **Futurism** (arta lui: Umberto Boccioni, Giacomo Balla, Carlo Carra),
- **Expresionism** (arta lui: Ernst Ludwig Kirchner, Oskar Kokoschka, Vasili Kandinsky, Franz Marc, Amadeo Modigliani, Otto Dix, Emil Nolde, Edward Munch),
- **Arta abstractă** (arta lui: Vasili Kandinsky, Paul Klee, Piet Mondrian, Juan Miro, Kazimir Malevici, Alexander Rodchenko, Victor Vasarely)
- **Suprarealism** (arta lui: Giorgio de Chirico, Rene Magritte, Salvador Dali, Frida Kahlo, Alberto Giacometti etc),
- **Noul realism** (arta lui: Georgia O'Keefe, Diego Rivera, Edward Hopper),
- **Expresionism abstract** (arta lui: Jackson Pollock, Willem de Kooning, Lucio Fontana, Frank Stella, Mark Rothko etc.)
- **Arta Pop** (arta lui: Robert Rauschenberg, Andy Warhol, Roy Lichtenstein, Lucian Freud, David Hockney, Francis Bacon, Chuck Close)
- **Arta conceptuală** (arta lui: Sol LeWitt, Joseph Beuys, Joseph Kosuth, Nam June Paik, Christo și Jeanne-Claude, Richard Serra, Yoko Ono)
- **Postmodernism** (arta lui: Cindy Sherman, Jean-Michel Basquiat, Keith Haring, Anselm Kiefer, Jeff Koons, Damien Hirst, Ai Weiwei, Marina Abramovici, Yayoi Kusama Gilbert & George, Diane Arbus, Christian Boltanski, Nan Goldin, Jasper Jones, Anish Kapoor, Arnulf Rainer etc.);

B. ISTORIA ARTEI ROMÂNEȘTI

Primele manifestări artistice pe teritoriul românesc: picturile din paleolitic și neolitic,

ceramica veche-caracteristici de formă, cromatică și ornamentație, arta geto-dacică în perioada secolului I î.H – I d.H, arta daco-romană vestigii arheologice ale unor manifestări artistice, începuturile artei creștine pe teritoriul românesc- babilici și obiecte de cult.

Monumente de arhitectură, ansambluri picturale și opere de artă reprezentative ale perioadei medievale românești: cristalizarea unor stiluri arhitectonice bisericesti tipice, pictura murală – ansambluri și școli, metaloplastia, artele textile, miniatura și primele tipărituri românești.

Arta românească în secolele XVIII-XIX: evoluția portretului ca gen pictural de sine stătător, afirmarea tendințelor realiste în pictură, stilul brâncovenesc în arhitectura civilă și bisericască, barocul și arhitectura civilă în Țările Române.

Orientări culturale și artistice în arta românească a secolului al XIX-lea – arhitectura, sculptura (arta lui: Karl Storck, Ion Georgescu, Ștefan Ionescu-Valbudea), **pictura** (arta lui: Constantin Daniel

Rosenthal, Constantin Lecca, Carol Popp Szathmary, Gheorghe Tattarescu, Theodor Aman, Nicolae Grigorescu, Ion Andreescu, Ștefan Luchian).

Personalități ale artei moderne românești în secolul al XX-lea (arta lui: Dimitrie Paciurea, Constantin Brâncuși, Ion Jalea, Oscar Han, Romulus Ladea, Octav Băncilă, Francisc Șirato, Camil Ressu, Nicolae Tonitza, Iosif Iser, Theodor Pallady, Gheorghe Petrașcu, Jean Al. Steriadi, Alexandru Ciucurencu, Corneliu Baba, Constantin Baraschi, Gheza Vida, Ștefan Szony, Geta Brătescu, Horia Bernea, Hans Mattis-Teutsch, Aurel Ciupe, Ana Lupaș, Cella Neamțu etc.)

BIBLIOGRAFIE

Tematica de specialitate; istoria artei universale și românești

1. Achiței, Gh., *Artă și experiență*, Ed. Albatros, București, 1974
2. Achiței, Gh., *Frumosul dincolo de artă*, Ed. Meridiane, București, 1988
3. Antal, F., *Clasicism și romantism*, Ed. Meridiane, București, 1971
4. Argan, G. C., *Artă modernă*, Ed. Meridiane, București, 1982
5. Arnheim, R., *Artă și percepția vizuală*, Ed. Polirom, București, 2011
6. Arnheim, R., *Forța centrului vizual*, Ed. Polirom, București, 2012
7. Bazin, G., *Clasic, baroc, rococo*, Ed. Meridiane, București, 1970
8. Bayard Pierre, *Cum se ameliorează operele ratate*, Ed. Art, București, 2009
9. Berence, F., *Renașterea italiană*, Ed. Meridiane, București, 1969.
10. Berger John, *Feluri de a vedea*, Ed. Vellant, București, 2018
11. Berger, R., *Descoperirea picturii*, vol. I-III, Ed. Meridiane, București, 1975;
12. Berlogea, Ileana, *Teatrul și societatea contemporană*, Editura Meridiane, 1985
13. Bloch, R., *Roma și destinul ei*, Ed. Meridiane, București, 1985.
14. Bode, W von, *Maeștrii picturii olandeze și flamande*, Ed. Meridiane, București, 1974.
15. Bonnard, A., *Civilizația greacă*, Ed. Științifică, București, 1967.
16. Bouleau, M., *Geometria secretă a pictorilor*, Editura Meridiane, 1978
17. Botez-Crainic Adriana, *Istoria artelor plastice*, vol. I-III, Editura Didactică și Pedagogică, 2004 – 2011
18. Bourdieu Pierre, *Regulile artei*, Ed. Art, București, 2012
19. Biciușcă Florin, *Geometria simbolică*, Ed. Paideia, 2008
20. Brion, M., *Artă abstractă*, Ed. Meridiane, București, 1972;
21. Brion, M., *Pictura romantică*, Ed. Meridiane, București, 1972
22. Burke, E., *Despre sublim și frumos*, Ed. Meridiane, București, 1981
23. Cărăbaș Irina, *Realismul socialist cu fața spre trecut. Instituții și artiști în România: 1944-1953*, Ed. Idea Design & Print, Cluj-Napoca, 2017
24. Cârneli Magda, *Artele plastice în România 1945-1989 Cu o addenda 1990-2010*, Ed. Polirom, București, 2013
25. Constantin, Paul, *Artă 1900*, Ed. Meridiane, București, 1973

26. Cristea, M., *Sistemul educațional și personalitatea. Dimensiunea estetică*, Ed. Didactică și pedagogică, București, 1995.
27. Dabner David, *Design grafic. Principiile și practica designului grafic*, Ed. Rao, București, 2005
28. Danto, A. C., *Transfigurarea locului comun*, Ed. Idea, Cluj-Napoca, 2012
29. de Micheli, M., *Avangarda artistică a secolului XX*, Ed. Meridiane, București, 1968
30. Delvoye, C., *Arta bizantină*, vol. I-II, Ed. Meridiane, București, 1976.
31. Duby, G., *Arta și societatea, 980–1420* (vol. I-II), Ed. Meridiane, București, 1987.
32. Dumitrescu, Zamfir, *Structuri geometrico-plastice*, Ed. Meridiane, București, 1984;
33. Dumitrescu, Zamfir, *Caiete de perspectivă artistică*, vol. I, NOI Media Print, 2007;
34. Eco, Umberto (coordonator), *Istoria frumuseții*, București, Editura RAO, 2006;
35. Eco, Umberto (coordonator), *Istoria urâtului*, București, Editura RAO, 2007;
36. Elsen, A., *Temele artei* (vol. I și II), Ed. Meridiane, București, 1983
37. Enescu, Theodor, *Scrieri de artă, Stefan Luchian și spiritul modern în pictura românească*, ediție îngrijită de Ioana Vlasiu, București, Editura Meridiane, 2000
38. Faure, E., *Istoria artei*, vol. I-V, Ed. Meridiane, București, 1970
39. Fleming, W., *Arte și idei* (vol. I și II), Ed. Meridiane, București, 1983
40. Florian, M., *Metafizică și artă*, Ed. Echinox, Cluj, 1992
41. Flusser, Vilem, *Pentru o filosofie a fotografiei. Texte despre fotografie*, Cluj-Napoca, Idea Design and Print, 2003;
42. Gherasim, Marin, *A patra dimensiune*, Pitești, Editurii Paralela 45, 2005;
43. Gombrich, E.H., *O istorie a artei*, Ed. Meridiane, București, 1975.
44. Grigorescu, D., *Cubismul*, Editura Meridiane, București, 1972.
45. Grigorescu, D., *Expresionismul*, Editura Meridiane, București, 1969
46. Grigorescu, D., *Pop art*, Editura Meridiane, București, 1975.
47. Hasan, Yvonne, *Paul Klee și pictura modernă*, Ed. Meridiane, București, 1999;
48. Havel, M., *Tehnica tabloului*, Ed. Meridiane, București, 1988;
49. Heinzl Tincuța, *Artă, spațiu și memorie în epoca digitală*, Ed. Paidea, 2009
50. Hocke, G., R., *Lumea ca labirint*, Ed. Meridiane, București, 1973.
51. Hogarth, W., *Analiza frumosului*, Ed. Meridiane, București, 1981
52. Iacob Bogdan Teodor, *De la patos la cinism. Atitudini artistice moderne și contemporane în fața istoriei*, Ed. Eikon, 2013
53. Joly, Martine, *Introducere în analiza imaginii*, Editura All, 1998
54. Julius, Anthony, *Transgresiuni. Ofensele artei*, Ed. Biblioteca Națională a României, București, 2008
55. Kandinsky W., *Spiritualul în artă*, Ed. Meridiane, București, 1994;
56. Kessler Erwin, *ceARTă*, Ed. Nemira, București, 1997
57. Kessler Erwin, *X:20 – O radiografie a artei românești după 1989*, Ed. Vellant, 2013
58. Kiraly, Aurora (coordonator), *Fotografia în arta contemporană. Tendințe în România, după 1989*, Ed. Unarte, București, 2006;

59. Knobler, N., *Dialogul vizual*, vol. I, II, Ed. Meridiane, București, 1983
60. Lăzărescu, L., *Pictura în ulei*, Editura Sigma Plus, Deva, 1996
61. Lhote, A., *Tratate despre peisaj și figură*, Ed. Meridiane, București, 1969.
62. Lutzeller, H., *Drumuri spre artă* (vol. I și II), Ed. Meridiane, București, 1986
63. Masek, V., E., *Arta de a fi spectator*, Editura Meridiane, 1986
64. Manescu, Mihail, *Mental și senzorial – identitate vizuală în secolul XX*, Bistrița, Editura Aletheia, 2006;
65. Millet Catherine, *Arta contemporană: istorie și geografie*, Ed. Vellant, București, 2017
66. Nanu, Adina, *Arta pe om*, Editura Compania, 2001
67. Nanu, Adina, *Artă, stil, costum*, Editura Meridiane, 1976
68. Nanu, Adina, *Bărbatul și moda*, Editura Polirom, Iași, 2010
69. Nanu, Adina, *Vezi? Comunicarea prin imagine*, Editura Vizual, 2002
70. Opreșcu, G., *Manual de istoria artei*, Ed. Meridiane, București, 1985-1986.
71. Panofsky, E., *Renaștere și renașteri în arta occidentală*, Ed. Meridiane, București, 1974
72. Pareyson, L., *Estetica. Teoria formativității*, Ed. Universul, București, 1977
73. Pavel, Amelia, *Pictura românească interbelică. Un capitol de artă europeană*, Editura Meridiane, 1996
74. Pepino, C., *Automate, idoli, păpuși*, Editura Alma Galați, 1998
75. Petrovici, V., *Lumină și culoare în spectacol*, Editura Albatros, 1974
76. Plesu, A., *Călătorie în lumea formelor*, Ed. Meridiane, București, 1986
77. Popescu, T., *Concepte și atitudini estetice*, Ed. Meridiane, București, 1983
78. Preda Sânc, Marilena, *Arta video-digitală*, București, Editura Coresi, 2005;
79. Prut, C., *Dicționar de artă modernă*, Editura Albatros, 1972
80. Read, H., *Originea formei în artă*, Ed. Universul, București, 1971
81. Rewald, J., *Istoria impresionismului*, Editura Meridiane, București, 1974
82. Rewald, John, *Postimpresionismul*, vol. I și II, Ed. Meridiane, București, 1978;
83. Riegl, A., *Istoria artei ca istorie a stilurilor*, Editura Meridiane, București, 1998.
84. Rosenkranz, K., *O estetică a urâtului*, Ed. Meridiane, București, 1984
85. K. Ruhrberg, M. Schneckenburger, C. Frike, K. Honnef, Ingo F. Walther (ed.), *Art of the 20th Century*, Taschen, 2005;
86. Schiller, Fr., *Scrisori estetice*, Ed. Univers, București, 1981
87. Sendler, Egon, *Icoana, imaginea nevăzutului. Elemente de teologie, estetica, tehnica*, București, Editura Sofia, 2005;
88. Sontag Susan, *Despre fotografie*, Ed. Vellant, București, 2018
89. Stoiciu, Florin, *Materialitatea în gravura. Tehnici și maniere*, București, Editura Tehnica, 2007;
90. Stoiciu, Florin, *Tehnici și maniere ale gravurii*, București, Ed. Polirom, 2010;
91. Suchianu, D., I., *Cinematograful, acest necunoscut*, Editura Dacia, Cluj, 1973
92. Tatarkiewicz, W., *Istoria esteticii*, vol. I- IV, Ed. Meridiane, București, 1978

93. Toma, Iulian –Dalin, *Muzeul contemporan. Programe educaționale*, Ed. Institutul European, Iași, 2007
94. Vanoye, F. și Anne Goliot- Lete, *Scurt tratat de analiză filmică*, Editura All, 1995
95. Velescu C.R., *Brâncuși inedit – Însemnări și corespondență*, Ed. Humanitas, București, 2004
96. Vlasiu, Ioana, *Anii '20. Tradiția și pictura românească*, București, Editura Meridiane, 2000
97. Zamfirescu, I., *Istoria universală a teatrului*, Editura pentru literatură universală, 1966 – 1970
98. Wong Regina, *Arta minimalismului*, Ed. Baroque Books & Arts, 2017
99. Woodford Susan, *Looking at pictures*, Ed. Thames & Hudson, Marea Britanie, 2018
- 100.**** *Istoria artelor plastice în România*, vol. I-II, Editura Meridiane, București, 1980.
- 101.**** *Istoria ilustrată a picturii*, Ed. Meridiane, București, 1973.
- 102.**** *Dicționar de artă – forme, tehnici, stiluri artistice*, vol. I , II, Ed. Meridiane, București, 1998

3. DIDACTICA SPECIALITĂȚII

Educația estetică – dimensiune integratoare a disciplinelor plastice în educație.

- dimensiunile educației: delimitări conceptuale, tipologia dimensiunilor educației;
- educația estetică: obiective, principii, metode și forme de realizare;
- creativitatea în lecția de educație plastică: modalități de dezvoltare a creativității, formarea gândirii critice, reflexive, autonome și creative.

Delimitări conceptuale în asimilarea gramaticii limbajului vizual.

- concepte esențiale: capacitate, abilitate, pricepere, deprindere, cunoștință procedurală, competență și relațiile dintre ele - definiții, exemple;
- spontaneitate și algoritm (convenții) în asimilarea gramaticii vizualului;
- exprimarea plastică și cele trei câmpuri: gestic, vizual, mental (intelectiv);
- inteligența emoțională și activitățile vizual – plastice.

Conceptul de alfabetizare vizuală și probleme metodice specifice asimilării limbajului vizual.

- culoarea, limbaj prioritar în creația copilului și în educația plastică;
- evoluția figurii umane în creația copiilor;
- particularități de viziune și limbaj plastic în compozițiile elevilor preadolescenți și adolescenți;
- probleme metodice specifice diferitelor vârste în însușirea noțiunilor despre culoare, linie și formă spațială- aprecieri și puncte de vedere personale;

Rolul, importanța și locul artelor plastice în sistemul de învățământ preuniversitar (gimnazial, liceal).

- principii didactice, obiectivele disciplinei, strategii, paradigme, aspecte interdisciplinare în predarea disciplinelor plastice;
- importanța și scopul instructiv-educativ al Educației plastice/Educației artistice/Educației vizuale ca obiect de învățământ;

Curriculumul școlar pentru disciplinele plastice.

- curriculum: definiție, evoluție, structură, componente structurale, modele curriculare, funcții, tipologie, arii curriculare;
- produse curriculare: plan cadru, programe școlare, manuale, auxiliare didactice-delimitări conceptuale;

Contribuția disciplinelor plastice (Arte vizuale - Educație plastică, Educație vizuală, Educație artistică) în dezvoltarea competențelor – cheie europene și formarea profilului educațional al absolventului din învățământul preuniversitar.

- competențe cheie, competențe generale, competențe specifice: definiții, relații, scop;
- finalitățile predării disciplinelor plastice: ideal educațional, scop educațional, obiective educaționale (profilul creatorului și consumatorului de artă);
- locul educației vizual-plastice în planurile de învățământ;

Paradigme pedagogice contemporane în predarea-învățarea-evaluarea disciplinelor plastice.

- învățământul centrat pe elev și învățământul centrat pe competențe;
- situația de învățare și experiența de învățare;
- tratare diferențială și personalizată în scopul ocrotirii spontaneității native specifice fiecărui elev;
- lecția teoretică și activitatea practică de atelier-învățarea experiențială;

Elemente esențiale ale comunicării didactice vizuale.

- comunicarea didactică: delimitări conceptuale, tipologie, funcții, modele ale comunicării;
- comunicarea prin imagine: compoziția vizual-plastică și lectura operei de artă- scheme compoziționale, tipologia compozițiilor plastice, centre de interes, cromatică, ecleraj, limbajul vizual-plastic (punct, linie, pată, formă, culoare);
- dinamica relației profesor-elev în procesul de învățământ, ca act de comunicare: caracteristicile și semnificațiile educaționale ale relației profesor-elev, tipuri de relații;

Activitatea de joc și jocul de creație în lecțiile de educație plastică din școală.

- jocul metodă de învățare semidirijată: jocul didactic și jocul de creativitate- delimitări conceptuale;
- jocul didactic: definiție, funcții, tipologie (de mișcare, de dezvoltare socio-emoțională, de stimulare intelectuală), scopul, sarcina jocului, conținutul și regulile jocului didactic;
- stimularea creativității și originalității plastice a elevilor prin: imagini fabuloase sau fantastice, prin substituirii, combinări șocante, deformări, divizări, aglutinări, decorarea lucrurilor, ființelor, ideilor, sentimentelor, metoda rotirii planșei în jurul centrului ei sau lumea pe dos, metoda memoriei lucrurilor, metoda planșelor colective, etc;

Acțiunile procesului didactic în lecția de Arte vizuale - Educație plastică, Educație vizuală, Educație artistică.

- procesul de învățământ: concept, caracteristici, componente, funcții, forme;
- acțiunile procesului didactic: predarea, învățarea, evaluarea- delimitări conceptuale, definiții, stiluri, caracteristici;
- valorificarea experienței proprii de atelier (artist plastic) în predarea-învățarea-evaluarea conținuturilor plastice;

Lecția de Educație plastică/Educație artistică/Educație vizuală și specificul ei.

- lecția: principala formă de organizare a procesului de învățământ;
- tipologia lecțiilor de artă, caracteristici, etape: lecția de desen după natură, lecția metodică, lecția de evaluare, lecția de desen din imaginație și memorie.
- abordarea simultană a noțiunilor teoretice și practice în asimilarea limbajului vizual în cadrul lecției de artă.
- forme de organizare a activității didactice: clasificare, caracterizare, avantaje/dezavantaje și limite.

Activitatea practică (de atelier), forma de organizare a procesului de învățare, a limbajului plastic și de stimulare a creativității elevilor, de organizare, desfășurare, conducere și evaluare la disciplina Educație plastică și în învățământul de artă.

- abilități practice de exprimare plastică (deprinderi): delimitări conceptuale, caracteristici;
- metode și strategii ale formării abilităților practice (deprinderilor) de exprimare plastică- învățarea experiențială, metode bazate pe acțiune, metode de explorare;
- instrumente, mașini și materiale folosite pentru formarea și dezvoltarea abilităților practice la Educație plastică/Educație artistică/Educație vizuală și în învățământul de artă.

Operaționalizarea demersului didactic pentru disciplinele plastice și învățământul de artă.

- obiectivele operaționale: delimitări conceptuale, operaționalizare;
- modele de operaționalizare a obiectivelor: R. Mager și taxonomia lui Bloom;
- delimitări conceptuale, relația competențe generale – competențe specifice – obiective operaționale;

Proiectarea - demers de organizare anticipată a activității didactice în lecția de Educație plastică și în învățământul de artă.

- programa școlară: structura, definirea și corelarea elementelor de structură a programei școlare, aplicare contextuală;
- planificările anuale și proiectarea unităților de învățare: structură, funcții;
- proiectul de lecție: definiție, obiective operaționale, conținuturi, activități, structură, tipologie, rol;

Aspecte specifice ale învățării gramaticii limbajului vizual.

- învățarea observațională, învățarea experimentală, învățarea prin exersare practică, învățarea prin analogie, învățarea intuitivă, învățarea prin deducție și descoperire, învățarea prin analiză-sinteză, învățarea prin joc, învățarea prin proiect, învățarea prin parcurgerea etapelor oricărui proces de creație, învățarea prin cooperare;

Tendențe de modernizare în domeniul educației vizuale și a didacticii acesteia.

- dezvoltarea sensibilității artistice a elevilor prin învățarea integrată, experiențială și activ-participativă;
- modernizarea mijloacelor de instruire-învățare utilizate în transmiterea noțiunilor teoretice și practice -modalități de integrare a resurselor TIC;
- resurse complexe de acumulare de cunoștințe în specialitate, analiză, interpretare și creație: spațiul expozițional și muzeal, proiectele de documentare, concursurile și olimpiadele școlare;

Mijloace de învățământ utilizate în lecția de Educație plastică, Educație vizuală, Educație artistică și în învățământul de artă.

- definirea mijloacelor de învățământ, modalități de integrare în procesul de predare- învățare-evaluare, funcții, tipuri de mijloace de învățământ și caracteristicile lor, mijloace tehnice de instruire.
- importanța utilizării mijloacelor de învățământ pentru realizarea unei lecții de calitate;
- utilizarea tehnologiilor și a resurselor digitale – pentru a evidenția avantajele pe care digitalul le aduce în planul predării-învățării-evaluării;

Metode și procedee didactice utilizate în lecția de Educație plastică, Educație vizuală, Educație artistică și în învățământul de artă.

- strategia didactică, metoda didactică, procedeul didactic: delimitări conceptuale, tipologii, funcții;
- metode didactice de predare-învățare a noțiunilor și tehnicilor artistico-plastice în școală: experimentul, exercițiul practic, demonstrația, observarea sistematică, studiul de caz, învățarea prin descoperire, investigația, modelarea, demonstrația cu obiecte reale, demonstrația cu imagini, demonstrația grafică, proiectul, metoda lucrărilor practice, învățarea prin joc, învățarea prin simulatoare, învățarea cu ajutorul computerelor;
- eficiența și limitele diferitelor metode și procedee de studiu după natură în școală: metoda modelării (modelul în educația plastică);
- tipologia exercițiilor și experimentelor practice desfășurate în orele de educație plastică și în orele de atelier de specialitate;

Strategii, metode și tehnici didactice de stimulare și deblocare creative.

- exerciții, metode vizual-plastice de încălzire a mâinilor, ochilor și a minții imaginative, explorări vizuale formice, metode colective, metode structural- obiectuale;

- metode creative: spălarea picturilor, metoda petelor întâmplătoare, metoda substituției, transpunerea atributelor de la un element la altul, metoda umbrelor colorate, metoda obiectelor îmbrăcate/acoperite, metoda memoria lucrurilor, metoda punctelor unite cu linii, viziunea elastică a lumii, metoda descompunerii și aglutinării cu alte elemente, metoda trecerii de la tridimensional la bidimensional și invers, metoda elementelor geometrice (Tangram), decorarea lucrurilor, ființelor, ideilor, sentimentelor, metoda ochilor închiși, origami abstract, metoda desenului pliat.

Modalități de evaluare specifice disciplinelor plastice.

- definiția evaluării, funcțiile acesteia, tipologia și rolul evaluării în procesul de învățământ și în special în lecția de educație plastică;
- metode de evaluare specifice lecției de educație plastică sau atelierului de artă: testul,
- portofoliu, proba de evaluare practică, proiectul, evaluarea dialogată, grile de reflecție, autoevaluarea, analiza de imagine;
- demonstrarea eficienței evaluării în lecția de educație plastică.

BIBLIOGRAFIE

Didactica specialității

1. Ailincăi, C., *Gramatica formelor vizuale*, Ed. Paralela 45, București, 2000;
2. Anucuța, L., Anucuța, P., *Jocurile de creativitate*, Ed. Excelsior, Timișoara, 1997;
3. Amabile, Teresa M., *Creativitatea ca mod de viață*, Ed. Știința & Tehnica, București, 1997;
4. Albu Gabriel, *O psihologie a educației*, Ed. Institutul European, Iași, 2005;
5. Albulescu Ion, Catalano Horațiu, *Sinteze de pedagogie generală*, Ed. Didactica Publishing House, București, 2020;
6. Antonesei, L., *Introducere în pedagogie. Dimensiuni axiologice și transdisciplinare ale educației*, Ed. Polirom, Iași, 2002;
7. Bocoș, Mușata-Dacia, *Instruirea interactivă*, Ed. Polirom, Iași, 2013;
8. Ceobanu, Ciprian, *Învățarea în mediul virtual*, Ed. Polirom, Iași, 2016;
9. Cioca, Vasile, *Jocul de-a arta*, Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2007;
10. Cioca, Vasile, *Imaginea și creativitatea vizual plastică*, Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2007;
11. Cioca V., *Jocul de-a / cu arta*, Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2019;
12. Chiș, V., *Pedagogia contemporană - Pedagogia pentru competențe*, Editura Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2005;
13. Cucos, C., *Pedagogie*, Editura Polirom, 1996;
14. Cucos, C., *Psihopedagogie pentru examenul de definitivat și gradele didactice*, Editura Polirom, 1998;
15. Dănilă, I., *Pedagogia ludens – o alternativă educațională*, în "Studii și cercetări științifice", Univ. Bacău, DPPD, seria Științe socio-umane (Psihologie-Pedagogie-Metodică), nr. 3, p. 32-36, 2000;
16. Dulamă, Maria Eliza, *Dezvoltarea creativității și a abilităților practice*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2010;
17. Dulamă Maria Eliza, *Didactică axată pe competențe*, ediția a 2-a, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2012;

18. Dulamă Maria Eliza, *Despre competențe*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2011;
19. Dulamă, Maria Eliza, *Metodologii didactice activizante. Teorie și practică*, Editura Clusium, Cluj-Napoca, 2008;
20. Dulamă, Maria Eliza, *Cum îi învățăm pe alții să învețe*, Editura Clusium, Cluj-Napoca, 2009;
21. Hardy, Tom (ed.), *Art Education in a postmodern world*, Intellect Books, Bristol, 2006;
22. Huizinga, J., *Homo ludens*, Ed. Humanitas, București, 1998;
23. Ionescu, M., Chiș, V. (coord.), *Pedagogie. Suporturi pentru formarea profesorilor*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2001;
24. Neacșu, I., *Instruire și învățare*, Editura Științifică, 1990;
25. Nicola, I., *Tratat de pedagogie școlară*, EDP, 1996;
26. Păun, E., Potolea, D. (coord.), *Pedagogie. Fundamentări teoretice și demersuri aplicative*, Editura Polirom, Iași, 2002;
27. Pânișoară, I.-O., *Comunicarea eficientă*, ediția a III-a, revăzută și adăugită, Editura Polirom, Iași, 2006;
28. Panțuru, S., *Elemente de teoria și metodologia instruirii*, Editura Universității "Transilvania", Brașov, 2002;
29. Philippe, W., Anne, C., Dominique, E., *Psihologia desenului la copil*, Ed. TREI., 2008;
30. Roco, Mihaela, *Creativitate și inteligența emoțională*, Ed. Polirom, Iași, 2004;
31. Stan, Emil, *Pedagogie postmoderna*, Ed. Institutul European, Iași, 2003;
32. Stan, Emil, *Managementul clasei*, Ed. Aramis, București, 2003;
33. Șchiopu, U., Verza, E., *Psihologia jocului*, EDP, București, 1976;
34. Toma, Iulian-Dalin, *Arhiva română de arte vizuale – ROVAA 2*, Ed. Printech, București, 2008;
35. Toma, Iulian-Dalin, *Arhiva română de arte vizuale – ROVAA 3*, Ed. Printech, București, 2009;
36. Toma, Iulian-Dalin, *Muzeul contemporan. Programe educaționale*, Ed. Institutul European, Iași, 2007;
37. **** *Teorii ale limbajului. Teorii ale învățării*, Editura Politică, București, 1988.

Notă:

Sunt obligatorii documentele școlare reglatoare valabile în anul școlar în care se susține examenul: planuri-cadru, programe școlare, programele pentru examenele și evaluările naționale, reperele metodologice și manualele cuprinse în Catalogul manualelor școlare, valabile în învățământul preuniversitar în anul susținerii examenului.